

Verkondiging 25 mei 2025 - Johannes 9: 1-38

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Van mening verschillen, sinds er mensen zijn op aarde, gebeurt dat. De een denkt er zo over en een ander kijkt er op die manier naar. Over een meningsverschil tussen Joodse leraren, rabbi's, is een bekend verhaal dat zich afspeelt begin tweede eeuw na Christus. Een verhaal dat raakt aan de geschiedenis van vandaag over die blinde man die genezen wordt door Jezus en waarna er discussie ontstaat. De vragen die spelen, zijn: waar houdt je aan vast? En: wanneer laat je je overtuigen?

De rabbi's – wijzen worden zij ook wel genoemd –discussiëren in het verhaal over een nieuw soort oven, of dat ding rein is. Dit lijkt iets onbenulligs, maar er staat toch wel wat op het spel. Rabbi Eliëzer vindt dat de oven rein is, maar de anderen zijn niet overtuigd. Hij zegt dan tegen hen: 'Als de wet het met me eens is, zal deze johannesbroodboom het bewijzen.' De boom schiet omhoog, maar de wijzen antwoorden: 'Die boom geldt niet als bewijs.'

Rabbi Eliëzer probeert het opnieuw: 'Als de wet het met me eens is, zal dit beekje het bewijzen.' Het beekje begon bergopwaarts te stromen.' Opnieuw antwoorden de wijzen: 'Een beekje geldt niet als bewijs.'

Hij waagt een nieuwe poging: 'Als de wet het met me eens is, zullen de muren van het leerhuis het bewijzen.' De muren van het leerhuis hellen over alsof ze op het punt staan om om te vallen. Ook dat overtuigt de wijzen niet.

'Als de wet het met me eens is', roept hij tot slot, 'zal de hemel het bewijzen.' Daarop sprak een stem uit de hemel: 'Waarom twisten jullie met rabbi Eliëzer, terwijl jullie zien dat de wet in elk geval aan zijn kant staat?' Toen stond rabbi Joshua op en zei: 'De wet is niet in de hemel.' Als je de wet willen volgen, moet je richten op de wet die ontvangen is op de Sinaï. Dat is de bron en de gids en je moet niet afgaan op tekenen of een stem uit de hemel. Je moet je enkel houden aan de overgeleverde richtlijnen.

De achtergrond van dit verhaal is niet helemaal duidelijk. Het kan dat het gericht was tegen christenen die zich lieten overtuigen door wonderen om geloof te hechten aan Jezus. Mogelijk was de waarschuwing meer bedoeld voor binnen het jodendom, tegen betoverende leiders die beweerden de bevoegdheid te hebben om de wet teniet te doen en dat konden staven wonderen. Maar zo werkt het jodendom niet, gaven de wijzen aan. Het gaat om de overgeleverde wet en niet om het wonder.

Dat ik het verhaal vertel, is dat het inzicht geeft in de vasthoudendheid van de Joodse leiders in ons verhaal. Er is niets dat hen overtuigt. Het teken dat Jezus doet, de genezing van de man, wordt weggewoven: het is geen bewijs. Ook aan de belijdenis van de man dat Jezus een profeet is, wordt geen waarde gehecht. Tussen Jezus en die Joodse leiders gaapt een kloof die niemand lijkt te dichten. Er is een sprong voor nodig om de ene kant naar de andere kant te komen en de enige die het waagt, is de blinde man.

Het is in het voorbijgaan dat Jezus hem treft en zijn leerlingen een nieuwsgierige vraag stellen: heeft hij zelf gezondigd of zijn ouders? Volgens Jezus is er geen sprake van zonde en schuld en die vraag doet niet ter zake. Het gaat om iets anders: 'Gods werk moet door hem zichtbaar worden.'; zegt Jezus, 'Zolang het dag is, moeten we het werk doen van Hem die Mij gezonden heeft.'

In deze woorden zit de spanning die dit verhaal kenmerkt. Jezus claimt God aan zijn kant te hebben, met Zijn goedkeuring te handelen. In Zijn naam mensen te genezen, maar zien de anderen dat ook zo? Staan ze daarvoor open?

De genezing van de man is hier niet enkel het fysiek weer zicht krijgen, maar ook een geestelijk zien: het erkennen, herkennen van Jezus. Hem houden voor de door God gezonden redder.

Maar ja, daar zijn in ons verhaal maar weinigen over uit. Er zijn nog wel wat discussiepunten, zaken waarin Jezus afwijkt van de gewoontes en gebruiken. De grootste daarvan is natuurlijk de genezing van de man zelf; dat gebeurt op Sabbat. Volgens de Joodse richtlijnen mocht je enkel iemand op die dag beter maken als het om leven of dood ging. Dat was hier niet zo. Ook de wijze waarop Jezus geneest, is omstreden. Het maken van een modderpapje viel onder het kopje werken en ook dat was niet toegestaan.

Uitgebreid wordt over de genezing gediscussieerd. Eerst tussen de burens en man, vervolgens wordt hij meegetroond naar de Joodse leiders. Daar gaat het gesprek verder. Volgens een deel van de leiders is het heel helder: iemand die zich niet houdt aan de sabbat, kan niet van God komen. Stug houden zij zich daaraan vast. Anderen zijn nog niet zeker van hun zaak: hoe kan iemand die de wet overtreedt, zulke dingen doen? Dat kan toch niet anders dan dat God Zijn zegen daaraan heeft? De genezen man is dat het geval. 'Hij is een profeet.', is zijn reactie.

Met dat woord 'profeet' wordt de verbinding gelegd met het Bijbelboek Deuteronomium. Daar zegt Mozes dat God profeten op zal doen staan, net zoals Mozes was. Mozes koppelt daar wel gelijk een waarschuwing aan vast. Je moet niet luisteren naar profeten die wonderen doen en dat combineren met een oproep om andere, onbekende goden te dienen.

Die gedachte speelt hier ook mee: is Jezus met die genezing een echte profeet, zoals Mozes dat voorzag, of juist niet en valt hij onder het kopje valse profeten, zij die de wet overtreden en nieuwe dingen leren waarmee afgeweken wordt van de weg die God wijst?

De Joodse leiders in deze geschiedenis krijgen steeds meer veel weg van de wijzen van het begin. Er is niets wat hen van gedachten kan doen veranderen, wat hen overtuigt. In hun kijk op de wet valt Jezus aan de verkeerde kant: in hun ogen is hij niet gezonden namens God. Alleen de genezen man komt tot een ander zicht, tot een ander antwoord. 'Ik geloof, Heer.', zegt hij tegen Jezus.

Als christenen lezen wij dit verhaal uit Johannes bevooroordeeld, vanuit het perspectief dat de Joodse leiders miszaten, het verkeerd hadden. Te stug vasthielden aan hun gelijk.

Zo schotelt Johannes het ons ook voor. Door het verhaal over die discussieerde wijzen kreeg ik wel meer sympathie voor die Joodse leiders, want hoe onderscheid je nu de echte profeet van de valse? Dat is toch ook ontzettend lastig. De geschiedenis is vol van charismatische leiders die grote groepen mensen achter zich weten te krijgen. Een van de oorzaken van de verwoesting van Jeruzalem was de enorme onderlinge strijd, waarbij de ene leider zijn groep ophitste tegen de ander. Met veel geweld tot gevolg. Dat wil je graag voorkomen.

Het verhaal uit Johannes riep bij mij een aantal vragen op. Een daarvan was: Jezus' optreden overtuigde de Joodse leiders niet, maar waarom mij wel? Wat wordt er in Hem zichtbaar dat Hij voor mij wel namens God werkt, op Zijn gezag?

Ik moet bekennen dat ik met mijn antwoord wel een beetje in herhaal valt, maar daar kan ik niet heel veel aan doen: twee weken terug hebben wij bijna precies hetzelfde verhaal gehoord, over een blinde man die genezen werd door Jezus en waarbij ook discussie ontstond. Wat ik toen heb gezegd, geldt ook nu. In Jezus wordt voor mij bevrijding, herstel zichtbaar, zoals dat die man weer kan zien. Dat herstel en bevrijding is voor mij ook wat God voor ogen heeft met ons en onze wereld, dat wij hersteld worden, vrij en bevrijd mogen leven en ook dat er op aarde vrede en vrijheid zichtbaar worden. Een plaats van herstel.

Wat er voor mij ook in het verhaal zit, is de vraag hoe je oog houdt voor het onverwachtse waarin God inbreekt in onze wereld. Jezus voldeed toch niet helemaal aan de verwachtingen, handelde anders dan waar men van uitging. Zou dat ook niet gelden van Gods Geest waarmee de Heer werkt in de wereld en ons bestaan? Zou dat niet anders kunnen dan wij zouden denken?

Ik denk daarom dat wij een openheid moeten hebben, een opmerkzaamheid aan de dag moeten leggen om te zien en te herkennen waar de Geest z'n gang gaat, anders dan wij denken of verwachten.

Daar komt wel die waarschuwing om de hoek kijken die Mozes gaf: het kunnen nooit dingen zijn die tot een ander geloof oproepen, die haaks staan op wat wij belijden. Het moet passen bij de weg van bevrijding en herstel die Jezus belichaamt. Het kan daarmee niet strijdig zijn. De Geest van God gaat door in het spoor van Jezus.

Daar komt de vasthoudendheid van de wijzen om de hoek kijken, dat wij ook zelf een volharding aan de dag leggen en niet van de koers afwijken. Niet te snel meegaan in het een of het ander. Wij leven in een tijd waarin er genoeg te kiezen valt. Het kan zus en het kan zo. Laten wij koersvast blijven en gaan in het spoor van Christus. Dat wij daarin laten zien wat die genezen man zei: 'Ik geloof, Heer.'

Van hun stuk te brengen waren die wijzen niet. Volgens het verhaal is het zelf zo dat toen God het antwoord van Rabbi Joshua hoorde, Hij glimlachte en zei: "Mijn kinderen hebben over Mij gezegevierd. Het gelijk is aan hun zijde: inderdaad is er enkel de wet als houvast.' Op dat punt denkt Johannes wat anders: voor hem is Jezus' God gelijk. Jezus in wiens spoor wij proberen te gaan.

Amen